

VLADIMIR JOKOVIĆ, nosilac liste SNP – DEMOS - ZA TEBE.

CGO: Da li Vaša politička partija prepoznaje značaj pitanja rodne ravnopravnosti, ženske političke participacije i osnaživanja žena? Ako da, kako se to manifestuje u pokretu?

VLADIMIR JOKOVIĆ: SNP je već odavno partija koja to najviše prepoznaje u Crnoj Gori, i koja u svojim dokumentima, na kongresima i u svom Statutu ima odrednice o zastupljenosti žena, a imamo i Asocijaciju žena. SNP je i jedina partija u Crnoj Gori čiji Statut definiše da na poslaničkoj listi najmanje svaka treća žena može biti poslanica. Ne kao što je u zakonu - da žena mora na svako četvrto mjesto, jer smo mi to unaprijedili. I u aktuelnom sazivu Skupštine, od pet naših poslanika, dvije su bile pripadnice ljepšeg pola i to je SNP, kao nijedna druga partija, najviše afirmisao. Imamo i Asocijaciju žena i Asocijaciju mladih, i naravno i u Asocijaciji mladih mora biti svaka treća žena u strukturi. U našem Statutu imamo, takođe, odredbu da na poslaničkoj listi mora biti svaki treći pripadnik mlađe generacije, odnosno mlađi od 35 godina. Tako da SNP o tome i te kako vodi računa i uglavnom svako treće mjesto je kod nas zagantovano za pripadnice ljepšeg pola.

CGO: Kako ocjenjujete nisku zastupljenost žena u političkom životu i na mjestima odlučivanja?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Iskreno, mislim da je veći problem kod samih pripadnica ženskog pola, koje nisu toliko aktivne ili nemaju toliku želju da budu dio nekih političkih struktura, partija ili drugih elemenata državne vlasti. Više je to problem nedostatka žena koje žele da se angažuju nego to da neke partije forsiraju pripadnike muškog pola. Žene bi morale da budu aktivnije. Ima tu tradicionalnog nasleđa u Crnoj Gori. Djevojčice i žene odrastaju u takvom ambijentu i onda se ne stvara mišljenje da su one te koje bi i te kako bile uspješne i sposobne, pa i bolje u vršenju državnih funkcija ili učešća u Skupštini, čak neuporedivo bolje od muškaraca. Kad bi mene pitali, zbog opreznosti i odnosa prema porodici, državi, odgovornosti, rekao bih da bi žene trebale biti većina u svim državnim institucijama. Kad se uzme procenat žena koje su u izvršnoj vlasti i u Skupštini, pa kad pogledate afere koje se dešavaju, posebno one po pitanju kriminala i korupcije, tu su žene apsolutno isključene. I, to je još jedan značajan razlog koji ukazuje da treba i mi u SNP-u uvijek da ohrabrujemo naše mlade članice partije i simpatizerke da se aktivnije uključe i da budu dio te priče. To je dobro i za njih, to je dobro za partiju, i to je dobro za državu.

CGO: Istraživanja pokazuju da se ženama više vjeruje kada su u pitanju oblasti poput obrazovanja, zdravlja, vaspitanja, socijalnih politika, dok su muškarcima "rezervisana" mjesta u oblastima poput nacionalne bezbjednosti, odbrane, policije, i sl. Da li mislite da i u tom pravcu nešto treba raditi i otvoriti prostor za stručne i kvalifikovane žene za te pozicije kako bismo rušili takve stereotipe?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Naravno, pa to je u Evropi izjednačeno. U razvijenim i civilizovanim demokratijama, tu je došlo do potpunog izjednačavanja. Mi smo imali u posljednjih tridesetak godina dvije izuzetne liderke, dvije moćne države, Margaret Tačer, u Velikoj Britaniji, i Angelu Merkel, u Njemačkoj, koja je vedrila i oblačila i bila u jednom trenutku i jedini pravi lider koji je vukao čitavu EU naprijed.

Postoji niz drugih primjera, iz drugih država, i ja najiskrenije mislim da ženama treba davati veću šansu i ovdje koristim priliku da ih pozovem da se aktivnije uključe. Ponavljam, zbog našeg patrijahalnog, historijskog nasleđa, imam osjećaj da pripadnice ljepšeg pola ne ulaze u politiku sa takvim žarom i takvom željom kao što to rade muškarci. Međutim, vjerujem da će ubrzo doći do promjena i možda uvođenjem nekih novih zakonskih rješenja, mada ima i dobrih aktuelnih rješenja. Dakle, ako bi žena izašla iz Skupštine, a bila je npr. na sedmom mjestu, nju ne može zamijeniti muškarac koji je na osmom mjestu, nego prva naredna žena. I ako izađe muškarac iz Skupštine pa ga zamijeni žena, poslije toga nju ne može mijenjati muškarac nego opet žena. Tako da se i tu negdje pokazuje odgovornost, ali ključno je to da mi u glavama jednog prosječnog građanina to razbijemo - da je to ravnopravan posao i zanimanje ili opredjeljenje između jednog i drugog pola. Kad to shvatimo, onda će biti svejedno ko je na nekoj listi, ko će biti predsjednik partije, države, Skupštine, Vlade itd.

Mi do sada, u crnogorskoj istoriji, nismo imali za predsjednika države ženu niti smo imali predsjednicu Vlade. Imali smo predsjednicu Skupštine, tačnije dvije predsjednice Skupštine i jedna je iz SNP-a. To je naš doprinos poimanju kako bi trebalo da funkcioniše državna vlast kad je u pitanju rodna ravnopravnost.

CGO: Kada pričamo o nedostatku žara i želje koje ste spomenuli, kao i određenim kulturološkim obrascima koje vidite kao uzrok, postoji li još neki razlog demotivisanosti žena da javno istupaju, da budu na rukovodećim mjestima? Jesu li dovoljno ohrabrene od strane lidera, partija, društva?

VLADIMIR JOKOVIĆ: To je pitanje više za dame, za pripadnice ljepšeg pola, one bi na to najbolje odgovorile. Otkad sam na čelu SNP-a, uvijek sam ohrabrivao pripadnice ljepšeg pola da se aktivnije uključe, da daju svoj doprinos, i vjerujem da bi partija koja bi imala za predsjednicu jednu damu sigurno time dobila i veliki dio glasova ženske populacije. Ipak, negdje istinski osjećam da možda nedostaje dovoljno želje ili hrabrosti. A imamo primjere izuzetno hrabrih žena. To dobro znam iz SNP-ovog vremena protesta, bunta kojeg smo mi sprovodili prema već bivšem režimu u Crnoj Gori. I tu su se žene pokazale kao najčvršće i kao najodanije partiji. Ali, kad treba zauzeti određene funkcije, one su veoma raspoložene da to prepuste nekome drugom. Čini mi se da pojedine žene, koje su vrlo sposobne, obrazovane, imaju izvanredan talenat da naprave ozbiljnu političku karijeru, često znaju da kažu: „Pa to evo za nekoga drugog, biću ja tu, tu mi je nekako dobro.“ Ja sam uvjerenja da treba da postoji potpuna ravnopravnost i da tu ne treba praviti nikakvu razliku.

CGO: Da li postoji korelacija između tog njihovog nedostatka želje ili ambicije, na jednoj strani, i činjenice da su u posljednjem periodu, u velikoj mjeri, izložene govoru mržnje i mizoginiji, naročito kad javno istupaju, a nerijetko svjedočimo i negativnim i prljavim kampanjama od strane različitih medija i aktera. Vidite li tu neku vezu?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Politika je javan posao. Ko se to u Crnoj Gori bavio politikom, makar radio najbolje moguće, a da nije bio javno izložen i često naručenim botovima koje plaćaju konkurentske organizacije samo da bi blatile pojedince. Neki ne mogu da shvate da je konkurencija nešto zdravo, da neko može biti konkurentan a da ne mora da svoje najniže porive iskazuje preko skrivenih profila, lica ili botova, kako bi blatilo onoga ko radi svoj posao i to često uspješnije, časnije i poštenije od onoga ko ga blati. Onaj koji blati, na taj način, pokazuje svu svoju nemoć i prljavštinu u duši, a nije dovoljno hrabar, pa se još i krije iza nekoga. Svuda u svijetu javni poziv to nosi sa sobom. Onaj ko se opredijeli za takav poziv mora da shvati da je to nešto što je prisutno, posebno u ne toliko transparentnim društvima koja su i tradicionalna, kao što je Crna Gora, koja nije zapamtila dovoljno demokratije. Za toliko postojanja Crne Gore, imali smo istinski četiri vladara. To je prosto nevjerovatno, koliko je Crna Gora tu u zaostatku, i koliko ljudi koji nekad osvoje vlast mogu da ostanu na tim pozicijama. Opijenost je velika u Crnoj Gori politikom, političkim dešavanjima, podjelama, i ja pozivam sve da kulturu dijaloga, koju baštinimo u SNP-u, svi njeguju i da gruba riječ i neprimjerena riječ više govore o onome ko je izrekao nego o onome o kome je rečena.

CGO: Nesporno je da javni funkcioneri bivaju više izloženi komentarima, ali i da treba da pokažu veći stepen tolerancije na javnu kritiku. Međutim, čini se da su žene mnogo više tome izložene kroz uvrede i napade na ličnoj osnovi. Konkretno, i pripadnica Vaše partije, ali i nekoliko njenih koleginica iz drugih partija su skoro bile mete takvih medijskih napada, pa su u njihovu odbranu stale predstavnice drugih partija i koleginice iz Skupštine. Mislite li da ima solidarnosti oko ovog pitanja i među muškarcima?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Iskreno mislim da ima, ali i kad se napadne neka pripadnica ljepšeg pola da to nije na ličnoj osnovi, već da je to napad na političku konkurenciju. U nedostatku političkih ideja i političkih ponuda, onda se opredijele za diskreditovanje političkog protivnika. Kad ne mogu na častan način, kad ne mogu na osnovu argumenata ili činjenica, onda se napad na bilo koji način vidi kao ubiranje političkih poena. Ipak, čini mi se da oni koji su to najviše radili odlaze i polako devalviraju na političkoj sceni Crne Gore, odnosno da gube podršku. Ako neko misli da žene u Crnoj Gori ne treba da imaju sva prava, ako neko misli da su politička prava rezervisana samo za muškarce, onda se vara... Mi u SNP-u smo posebno u Skupštini, ali i

van Skupštine, uvijek imali senzibilitet prema pripadnicama ljepšeg pola, pa ako bi nešto i rekli jedni drugima tu smo imali crtu ispod koje nismo željeli, niti ćemo ići.

CGO: Kakav je ambijent za političku participaciju žena u okviru vaše partije i da li se ženama pruža dovoljno prostora da iskažu svoje stavove? Daje li im se dovoljno medijskog prostora?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Naravno, tu žene pokazuju nevjerovatan talenat i nekako, kad jedna elokventna i lijepa dama nešto saopšti to djeluje upečatljivije i ljepše samom tom dikcijom, bojom glasa, ljepotom svojom koju ima, to ostaje snažnije urezano u memoriju onoga koji čuje nego kad to govore muškarci.

I ne samo to, složit ćemo se i da žene imaju bolje nastupe, samo kad bi se oslobodile i preuzele odgovornost. Evo, po prvi put u Crnoj Gori imamo za gradonačelnicu Glavnog grada jednu damu.

Kad su u pitanju ove promjene i naše demokratsko sazrijevanje, trebaće još dosta vremena, ali treba poći od toga i da roditelji u kući imaju ravnopravan tretman za svoju djecu. Svi znamo da u Crnoj Gori nikakvo nasljedstvo nije ostavljano kćerkama, nego su, po pravilu, sinovi dijelili očevinu a kćerke nisu dobijale ništa ili su dobijale nešto malo. Kad bi se iz porodice, iz osnovne ćelije društva, pa preko vrtića i škola to forsiralo i ukazivalo na ravnopravnost, taj talas bi brzo došao do vrha i onda se ne bi mogao zaustaviti. Mislim da je to osvajanje potpunih sloboda, kada su u pitanju pripadnice ljepšeg pola, nezaustavljivo u Crnoj Gori.

Imamo i drugu, ne samo političku dimenziju, s obzirom da neka istraživanja ukazuju da su dame plaćene manje od muškaraca za isti posao u Crnoj Gori. Za tu potpunu slobodu moramo se svi izboriti, kao i za ravnopravan tretman prilikom zapošljavanja. Ne može čovjek biti potpuno slobodan ako nema ekonomsku slobodu. I tu bi trebalo davati određenu prednost, recimo, ako bi na nekom konkursu jednak broj bodova imali pripadnici jednog i drugog pola, da uvijek ima prednost zapošljavanja pripadnica ljepšeg pola. Definitivno se u nekim kompanijama i nesvjesno razmišlja o muškom rješenju, a ja sam uvjeren da dame to mogu da rade neuporedivno bolje i odgovornije, opreznije nego što to rade muškarci.

CGO: Kosi li se sve ovo što ste sad rekli sa nekim tradicionalnim vrijednostima koje u partiji zagovarate, jesu li ta dva koncepta međusobno isključiva?

VLADIMIR JOKOVIĆ: To je kao kad biste pitali građane Crne Gore i one koji baštine neke tradicionalne vrijednosti da li baštine vrijednosti Crne Gore kad je u pitanju čast i poštenje, odgovornost za izgovorenu riječ, ispunjavanje datih obećanja... Ne može se uzimati ono što nekome odgovara a ne poštovati ono što mu ne odgovara. Ovdje mislim da bi to trebali eliminisati, to je u Crnoj Gori bilo jako izraženo u prošlom periodu i, na moje zadovoljstvo, nove generacije postaju svjesne i mislim da su to prevazišle.

Kao otac dvije kćerke i dječaka, uvijek sam na strani mojih kćerki i zaista ih ohrabrujem da idu naprijed, da dobro uče, da sutra zauzmu odgovarajuću poziciju u društvu, porodici i da budu ravnopravne sa muškarcima.

CGO: Istraživanje CGO-a pokazuje i da je u medijima samo 2% vremena i prostora u ovoj izbornoj kampanji posvećeno pitanjima rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena. Zašto mislite da je to tako?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Poražavajuća je činjenica ako je samo 2% prostora posvećeno ženama i to je nešto na šta treba ukazivati. Crna Gora treba da to ozbiljno ozbiljno shvati, jer je to nedopustivo za sve one koji su učesnici cijelog tog procesa. Vjerujem i ubijeđen sam da Crna Gora ima snage da to prevaziđe. Naime, kad kažete čovjeku koji je određenog tradicionalnog uvjerenja da žene ne treba da budu ravnopravne možda bi se neko i složio. Ali kad bi mu to rekli za njegovu majku, sestru, kćerku, odnosno da da one ne bi trebalo da budu ravnopravne, mislim da bi dobili žestoku reakciju. Možda to nesvjesno vuče genezu iz neke naše tradicionalne prošlosti, koju moramo razbijati.

Ipak, činjenica je i da smo smo ostvarili enorman napredak u odnosu na ono što je nekada bilo.

CGO: Kada govorimo o tom napretku, prvi put se desilo da je u Crnoj Gori, na jednoj listi manje muškaraca nego žena. U pitanju je lista sa 60% žena i 40% muškaraca, pa im je i DIK vraćala listu na doradu jer nije bilo dovoljno osoba manje zastupljenog pola, muškaraca u ovom slučaju. Kako to vidite?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Neka se i to dešava u Crnoj Gori. Dobro je i to tako treba da bude i neka bude rodna ravnopravnost zastupljenija. Neka svako uzme učešća i da svoj doprinos demokratizaciji i ravnopravnosti pripadnika oba pola. Rodna ravnopravnost je nešto što Crna Gora, sve institucije i svaki pojedinac, posebno pojedinci koji su na važnim državnim mjestima, moraju afirmisati i čemu moraju dati svoj puni doprinos.

CGO: Da li su ova pitanja (opšta pitanja rodne ravnopravnosti i političke participaciju žena, ali i njihova kulturna, socijalna, seksualna i reproduktivna prava, ekonomsko osnaživanje, borba protiv nasilja nad ženama i sl) sada/ili su ikada bila na zvaničnoj agendi Vaše političke partije? Da li je partija ikada, a pogotovo za ove parlamentarne izbore, vodila kampanju o ovom pitanju? Je li bilo pokušaja unutar stranke da se ovo pitanje snažnije javno problematizuje i zagovara?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Ova pitanja jesu na agendi i često pominjemo rodnu ravnopravnost. Naravno, mi u SNP-u, u Asocijaciji mladih i Asocijaciji žena, i te kako poštujemo to pitanje i ponosimo se time što imamo unaprijeđeno stanje u odnosu na ono što je državno zakonodavstvo. Imamo unaprijeđeno to rješenje kad je u pitanju rodna ravnopravnost i dobro znamo da to negujemo. I ubuduće će SNP davati doprinos tom pitanju, kao što je dao nemjerljiv doprinos ukupnoj političkoj sceni. Nema političke partije u Crnoj Gori koja je izrodila više lidera i partija koje su nastale iz SNP-a.

CGO: Kakva je snaga vaše Asocijacije žena i koliko se njihov glas daleko čuje?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Generalno mislim da su, što se tiče ažurnosti, odgovornosti i posvećenosti poslu, žene neuporedivo bolje nego muškarci. I to mi se pokazalo i u kompaniji gdje radim već 25 godina - kad im nešto povjerite to bude pedantnije, bolje urađeno nego kad to rade muškarci. Iz tog razloga, možda bi dobro bilo predložiti da šefovi svih poslaničkih klubova budu žene. Vjerujem da bi to nosilo manje anagonizama, iako i žene nekada znaju da budu zagriženi pripadnici jedne političke opcije, ali su opet razumljivije u toj komunikaciji, više rade na kulturi dijaloga nego muškarci.

Ima jedna inicijativa koja se meni jako dopala. U ovoj tranziciji vlasti i padom 42. Vlade Zdravka Krivokapića, pa izglasavanjem nepovjerenja ovoj 43. Vladi, javila se ideja da se formira Vlada, čisto ženska, da sve ministarke budu pripadnice ljepšeg pola. I to bi bio jedan veliki iskorak. Nažalost nije se to desilo, možda će se desiti u budućnosti. Ja bih za to glasao, ali s druge strane, možda bi to značilo da na silu guramo nešto što nije proizvod potpune harmonije u društvu, ravnopravnosti, demokratije.

Ipak, možda i odgovornost žena prema porodici opravdava njihovo slabije učešće u politici. Kako kaže naša stara poslovice - „Ne stoji kuća na zemlji nego na ženi“. Dakle, možda muškarci doprinose više porodici u nekom materijalnom smislu, ali kada se radi o vaspitanju djece, poklanjanju pažnje, usmjeravanju djece ka budućnosti, tu su, uz svo poštovanje očeva i sebe kao oca, neprevaziđene majke koje i dobrovoljno pristaju, posredstvom naše tradicije, da dosta puta žrtvuju svoju karijeru ne bi li izgradile svoje potomstvo.

CGO: Mislite li da bi veći procenat žena na rukovodećim pozicijama „smetao“ samim muškarcima i koja je uloga muškaraca u političkom osnaživanju žena?

VLADIMIR JOKOVIĆ: Baš bi me bilo briga da li bi im smetalo. Jer ako muškarcima kroz istoriju Crne Gore nije smetalo da oni budu uvijek ti koji odlučuju, zašto bi im sad smetalo da bude obrnuta situacija. Iz mog iskustva, tamo gdje su bile žene, uvijek su davale svoj maksimum. Pomenuo sam pitanje korupcije, kriminala i slično - žene u tim sferama kod nas nisu dale svoj doprinos. One su posvećenije nekim drugim stvarima, vrijednostima i ne bih imao apsolutno ništa protiv toga, već naprotiv – želio bih da zauzimaju što više mjesta i u Skupštini, i u izvršnoj vlasti, i svim državnim institucijama, diplomatiji itd. Uvjerio sam se da, tamo gdje je neka važna uloga dodijeljena ženama, one to rade sa neuporedivo većom posvećenošću nego muškarci.